

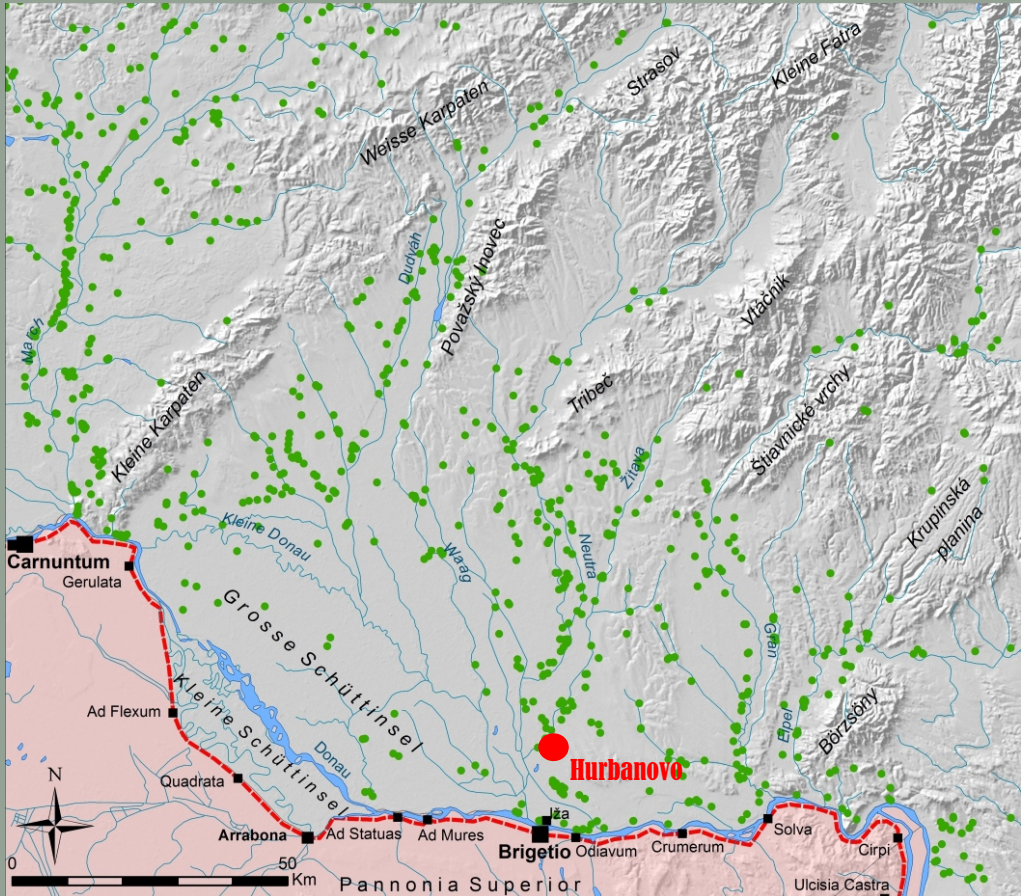

Príspevok k poznaniu prírodného prostredia v Hurbanove v 2. stor. n. l.

Denisa Krčová¹ - Mária Hajnalová² - Zora Bielichová¹ - Jana Mihályiová¹ - Tomáš Čejka³ - Ján Rajtár¹

poloha lokality v kontexte osídlenia 1. stor. n. l.

ARCHEOLOGICKÝ NÁLEZ

Sídliskový objekt 23 z lokality Hurbanovo-Štrkovisko v okrese Komárno patrí medzi slovenské i európske archeologické unikáty. Objavený bol v rámci záchranného výskumu polykultúrnej lokality s prevahou osídlenia v dobe rímskej. Výplň objektu bola zakonzervovaná vodou a vytvorili sa tak výborné podmienky na zachovanie širokého spektra organických zvyškov - drev, semien, kostí koprolitov i hmyzu. Rímsko-provinciálna keramika a nález železnej ostrohy umožnili datovanie objektu do druhej polovice 2. storočia. Nevhodné podmienky počas archeologického výskumu zabránili stratigrafickému odberu vzoriek a vysoká hladina spodnej vody aj doskúmaniu objektu v plnej miere. Napriek tomu sa podarilo odobrať 25 archeobotanických vzoriek s objemom ca 100 litrov a pomerne veľké množstvo osteologického materiálu. Ich analýza priniesla jedinečné poznatky o prírodnom prostredí lokality, o stravovacích zvyklostiach, poľnohospodárstve a stavebných technológiách miestnej kvádskej komunity.

objekt 23 - nálezy situácia

potrava a hospodárstvo

Zdá sa, že ľudia žijúci na lokalite boli gurmáni. Archeobotanické zvyšky svedčia o konzumácii mrkvy, kôpru a pastrnaku. Jedálňiček si spievali ovocím - zbierali maliny, ostružiny a šípky. Z obilnín sú zaznamenané všetky druhy pestované v dobe rímskej - jačmeň, pšenica špaldová, proso, pšenica siata, dvojzrnka, jednozrnka a raž, zo strukovín šošovica a hrach. Otázka importu alebo lokálneho pestovania hrozna a jabloní zostáva otvorená. Osteologické nálezy svedčia o bohatom sortimente konzumovaného mäsa - hovädzieho, teľacieho, jahňacieho, ovčieho/kozieho, bravčového i diviacieho. Väčšina kostí predstavuje kulinársky hodnotné porcie. Domnievame sa, že obyvatelia mohli upravovať konské aj psie mäso. Konzumáciu rýb, prípadne obojživelníkov naznačujú osteologické nálezy v preplavených vzorkách. Zaujímavosťou sú zachované lebky troch turov a psa so stopami po úderoch a rozbiťaní lebečnej dutiny, čo môže indikovať konzumáciu alebo iné využitie mozgu.

tafonómia

Zmiešaný charakter organických zvyškov v objekte naznačuje, že jeho výplň tvoril odpad z domácnosti a širšieho areálu sídliska. Pôvodná funkcia objektu zostáva otázná, hoci vysoký počet nezuhoľnatých semien konope by mohol indikovať, že bol využívaný na máčanie konope.

krajina

V tesnej blízkosti lokality bola s najväčšou pravdepodobnosťou otvorená krajina, ktorú tvorili lúky, mokrade, stepné a pseudo-stepné trávniky prechádzajúce do krovinových lemových biotopov a rozvoľneného lesa prirodzeného či antropogénneho typu (napr. pastevné lesy a selektívnou ťažbou vytvorené riediny). V súbore planorastúcich taxónov prevažujú druhy suchých a mokrých trávnikov a ruderalných stanovišť. O existencii tvrdého lužného lesa s dubom, jaseňom a brestom svedčia nálezy opracovaných drev aj lovné zvieratá viazané na život v lese. Vlhkomilné druhy mäkkýšov tiež naznačujú, že v blízkosti objektu sa vyskytoval plytký močiar (podnes sú tu zaznamenané jeho zvyšky), pravdepodobne periodického charakteru, ktorý mohol vysychať od neskorkej jari do jesene aj na niekoľko týždňov či mesiacov.

ENVIRONMENTÁLNE PRAMENE

Taxón	ZOOLÓGIA	NISP	%	MNI
Mammalia	stredne veľký cicavec	33	17.0	*
Bos taurus	tur domáci	27	13.9	3
Mammalia	cicavec	21	10.8	*
Ovis/Capra	ovca/koza	19	9.8	3
Rodentia	malý hlodavec	16	8.2	2
Mammalia	veľký cicavec	12	6.2	*
Mustelidae	lasica	9	4.6	1
Bos/Equus	tur/kôň	8	4.1	1
indet.	koprolit	7	3.6	*
Sus sp.	sviňa domcia/divá	6	3.1	1
Mammalia	malý cicavec	5	2.6	*
Pisces	ryba	5	2.6	1
Bos/Bison	tur/zubor	4	2.1	1
indet.	kosť	4	2.1	*
Equus caballus	kôň	3	1.5	1
Canis familiaris	pes	3	1.5	1
Bos/Cervus	tur/jeleň	3	1.5	1
Bos sp.	tur domcia/divý	3	1.5	1
Sus domesticus	sviňa domcia	2	1.0	2
Sus scrofa	sviňa divá	2	1.0	1
Cervus elaphus	jeleň	1	0.5	1
Amphibia	obojživelník	1	0.5	1
		194		22

Taxón	SEMENÁ	ZUHOĽ	NEZUHOĽ
Rubus idaeus	malina	1	*
Rubus caesius	ostružina	*	1
Rosa canina	šípka	*	1
Humulus lupulus	chmeľ	*	1
Malus domestica	jabloň	1	1
Vitis vinifera	hrozno	*	3
Daucus carota	mrkva	*	4
Anethum graveolens	kôpor	*	1
Pastinaca sativa	pastrnák	*	2
		2	14

Taxón	UHLÍKY	Suma	Výskyt	Frekvencia %
Quercus sp.	dub	404	19	100
Acer sp.	javor	22	8	42
Corylus avellana	lieska	11	5	26
Populus/Salix	topoľ/vrba	10	4	21
Pomoideae	jabloňovitý	5	4	21
Frangula alnus	bršlen	4	2	11
Alnus sp.	jeľša	3	2	11
Betula sp.	breza	3	2	11
Fraxinus sp.	jaseň	3	2	11
Tilia sp.	lipa	1	1	5
indet.	kôra	2	2	11
indet.	listnaté	53	2	11
indet.	ihličnaté	1	1	5
		521		
Výskyt = v koľkých vzorkách sa našiel (spolu 19 vzoriek)				
Frekvencia = v koľkých % vzoriek sa našiel				

Nezuhoľnaté, vodou konzervované semená mrkvy (1 - Daucus carota), durmanu (2 - Datura stramonium) a zuhoľnaté semeno jablone (3 - Malus domestica). Bez mierky.

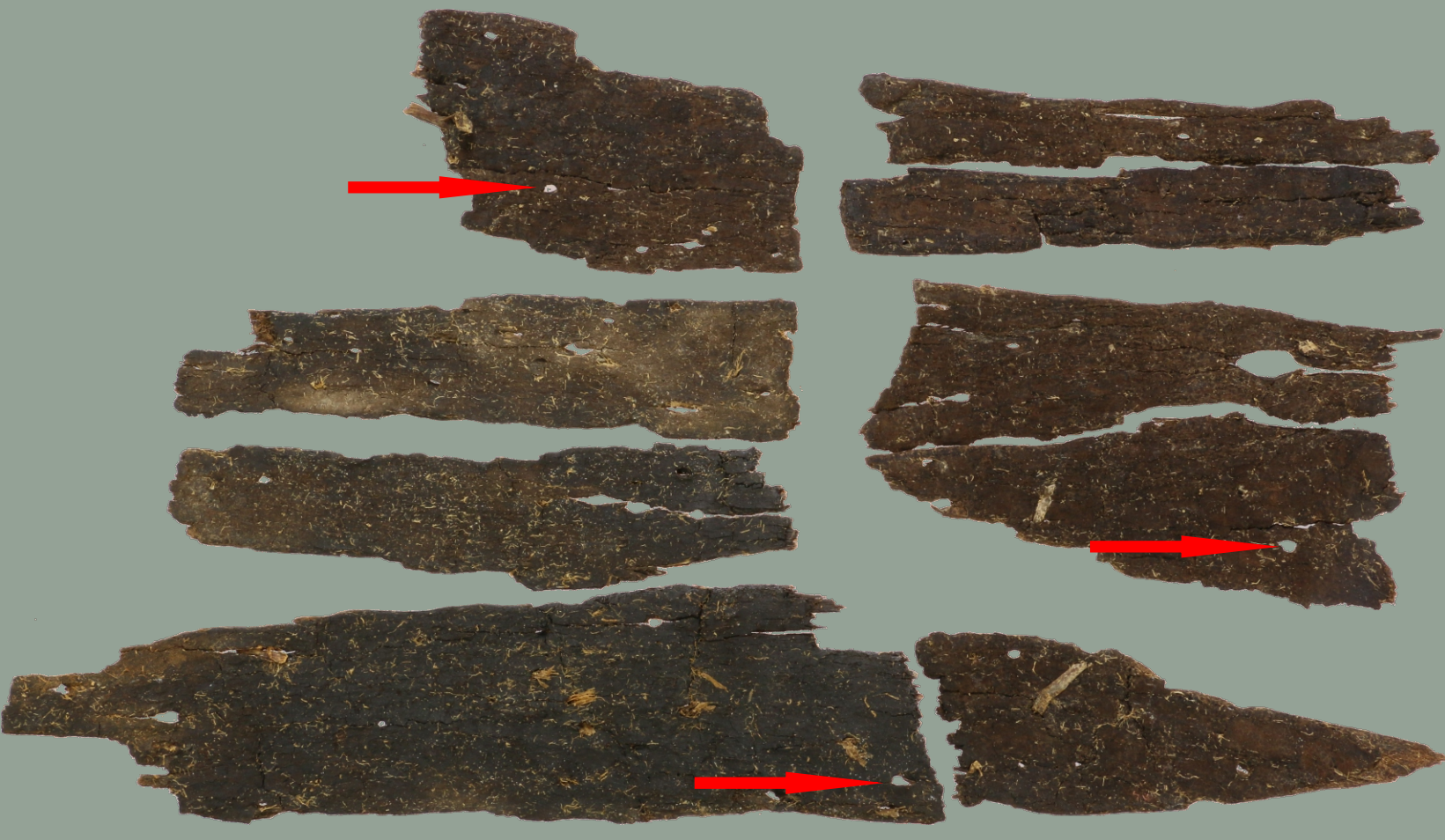
BOTANIKA	ZUHOĽ	NEZUHOĽ
obilné zrná	277	1
obilné plevy	48	1
strukoviny	4	*
olej/textilné	*	27
zelenina	*	7
ovocie/orechy	3	7
plané	101	2413
iné	6	21
	439	2477

SUCHOZEMSKÉ MÁKKÝŠE	Suma	Biotop	%
Vallonia costata	197	lesné riediny, háje	42.8
Vallonia pulchella	110	otvorené biotopy sensu lato	23.9
Truncatellina cylindrica	31	otvorené biotopy suchého typu	6.7
Succinea oblonga	22	stredne vlhké biotopy	4.8
Cochlicopa lubricella	21	suché a teplé bezlesie	4.6
Pupilla muscorum	21	otvorené biotopy sensu lato	4.6
Chondrula tridens	17	stepi prirodzeného charakteru	3.7
Nesovitrea hammonis	8	indiferentný druh	1.7
Carychium minimum	8	veľmi vlhké až podmačané stanovišťa, okraje vŕd	1.7
Cochlicopa lubrica	4	viac-menej indif. druh, preferuje vlhké miesta	0.9
Vertigo pygmaea	3	otvorené biotopy sensu lato	0.7
Aegopinella minor	3	krovinovité biotopy	0.7
Oxychilus inopinatus	3	stepi prirodzeného charakteru	0.7
Carychium tridentatum	3	vlhké lesy všeobecne	0.7
Succinea putris	2	veľmi vlhké až podmačané stanovišťa, okraje vŕd	0.4
Vertigo antvertigo	2	veľmi vlhké až podmačané stanovišťa, okraje vŕd	0.4
Clausiliidae juv. non det.	2	les všeobecne	0.4
Trochulus sp.	1	*	*
Cepaea vindobonensis	1	lesostep, krovinovité biotopy sensu lato	0.2
Euomphalia strigella	1	lesostep, krovinovité biotopy sensu lato	0.2
Helix pomatia	1	lesostep, krovinovité biotopy sensu lato	0.2
Discus rotundatus/perspectivus	1	les všeobecne	0.2
	462		
VODNÉ MÁKKÝŠE			
Anisus spirorbis	10	drobné stojaté vody, často periodického charakteru	
Planorbis planorbis	5	stojaté vody husto zarastené vodnou vegetáciou	
Pisidium casertanum	2	indiferentný druh, žije takmer vo všetkých typoch vŕd	
Segmentina nitida	1	stojaté vody husto zarastené vodnou vegetáciou	
	18		

Kosti lasice (Mustelidae) získané počas preplavovania.

Zachovaný zvitok lyka.

Kôra stromu s dierkami, ktorá bola pôvodne spojená organickým vláknom do noše/košíku.

Čiastočne prepálené a opracované dubové drevo (Quercus sp.) objavené v objekte.